

บทคัดย่อ

จากการนำสารสกัดพืชสมุนไพรจากพื้นที่ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีฤทธิ์ดีในการยับยั้งเอนไซม์ α -glucosidase จำนวน 19 ตัวอย่าง 18 ต้น นำมาหาค่าความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ α -glucosidase ได้ร้อยละ 50 (IC₅₀) พบว่าพืช ที่มีค่า IC₅₀ ต่ำที่สุด 5 อันดับแรก คือ ขันทองพยาบาท, เกล่ง หยี, อบเชยเทศ, ก้างปลาและกระพี้จั่น (2.48, 3.28, 3.32, 3.38 และ 3.39 มคก.ต่อมล. ตามลำดับ) ได้คัดเลือกเปลือกต้นเกล่งหรือหยี นำมาสกัดแยกสารด้วยวิธี Bioassay guided fractionation สามารถแยกสารได้ 3 สาร คือ สาร DC-1, DC-2 และ DC-3 จากการพิสูจน์เอกลักษณ์ของสารทั้งสาม พบว่า สารทั้งสาม คือ friedelin, β -Sitosterol และ palmitic acid โดยเทียบกับข้อมูล ¹H-NMR และ ¹³C-NMR spectra ของสารนั้นๆ ได้รายงานมาแล้ว จากการทดสอบฤทธิ์ยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ α -glucosidase พบว่า friedelin และ β -Sitosterol มีร้อยละของการยับยั้งเอนไซม์เป็น 32.5 และ 76.3 ตาม ลำดับ

คำสำคัญ การสกัดแยกสาร, ฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ α -Glucosidase, Bioassay guided fractionation, พื้นที่ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

Abstract

Extracts of medicinal plants in the Plant Genetic Conservation Project area under The Royal Initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri from 18 plants, 19 samples show high α -glucosidase inhibitory activities, were measured for 50% inhibitory concentration (IC_{50}). The five least IC_{50} plants are *Suregada multiflorum* (A.Juss.) Baill., *Dialium cochinchinense* Pierre, *Cinnamomum zeylanicum*, *Bridelia affinis* Craib, *Millettia brandisiana* Kurz (2.48, 3.28, 3.32, 3.38 and 3.39 μ g/ml, respectively). *Dialium cochinchinense* Pierre was selected for extraction and isolation by using bioassay guided fractionation, 3 compounds, DC-1, DC-2, DC-3 were isolated. Structure elucidation of these compounds (using ^1H -NMR and ^{13}C -NMR spectral data compare to the previous reports) show that DC-1, DC-2, DC-3 are friedelin, β -Sitosterol and palmitic acid, respectively. The percent inhibition of α -glucosidase enzyme of friedelin and β -Sitosterol are 32.5 and 76.3, respectively.

Keyword: screening, extraction, isolation, α -Glucosidase inhibitor, Bioassay guided fractionation, the Plant Genetic Conservation Project area under The Royal Initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn